

## СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

### 1. Загальна інформація про навчальну дисципліну

|                                                  |                                                                                                                                                                                   |
|--------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>Повна назва навчальної дисципліни</b>         | Основи наукових досліджень в медицині                                                                                                                                             |
| <b>Повна офіційна назва закладу вищої освіти</b> | Сумський державний університет                                                                                                                                                    |
| <b>Повна назва структурного підрозділу</b>       | Навчально-науковий медичний інститут.<br>Кафедра патологічної анатомії                                                                                                            |
| <b>Розробник(и)</b>                              | Гирявенко Наталія Іванівна, Москаленко Роман Андрійович, Денисенко Анастасія Петрівна                                                                                             |
| <b>Рівень вищої освіти</b>                       | Другий рівень вищої освіти, НРК – 7 рівень, QF-LLL – 7 рівень, FQ-EHEA – другий цикл                                                                                              |
| <b>Тривалість вивчення навчальної дисципліни</b> | один семестр                                                                                                                                                                      |
| <b>Обсяг навчальної дисципліни</b>               | Обсяг становить 3 кред. ЄКТС, 90 год. Для денної форми навчання 36 год. становить контактна робота з викладачем (36 год. практичних занять), 54 год. становить самостійна робота. |
| <b>Мова викладання</b>                           | Українська                                                                                                                                                                        |

### 2. Місце навчальної дисципліни в освітній програмі

|                                           |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |
|-------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>Статус дисципліни</b>                  | Обов'язкова навчальна дисципліна для освітньої програми "Педіатрія"                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |
| <b>Передумови для вивчення дисципліни</b> | "Крок-1", Необхідні знання з інтегрованого курсу "Основи академічного письма, інтегрованого курсу "Демократія: цінності, принципи, механізми". Внутрішня медицина, в т.ч. медична генетика, ендокринологія, дерматологія, венерологія, клінічна фармакологія, клінічна імунологія та алергологія, фтизіатрія. Акушерство і гінекологія. Хірургія, в т.ч. дитяча хірургія, нейрохірургія; травматологія і ортопедія; екстрена та невідкладна медична допомога; онкологія. Інфекційні хвороби. Епідеміологія та принципи доказ |
| <b>Додаткові умови</b>                    | Додаткові умови відсутні                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |
| <b>Обмеження</b>                          | Обмеження відсутні                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |

### 3. Мета навчальної дисципліни

Метою навчальної дисципліни є досягнення здобувачем освіти конструктивного, фундаментального мислення та отримання сучасних знань та професійних вмінь з

формулювання наукової гіпотези, мети і завдання наукового дослідження, розробки дизайну та плану наукового дослідження.

#### 4. Зміст навчальної дисципліни

|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <p>Тема 1 Історія та сутність наукового знання</p> <p>Наука: поняття та функції. Історія наукових пошуків впродовж розвитку цивілізації. Етапи розвитку наукового знання. Основні категорії науки. Суть і особливості процесу наукового пізнання. Поняття про наукову ідею, гіпотезу, фундаментальні та прикладні науки, прикладні розробки.</p>                                                                                                                                                                                                                    |
| <p>Тема 2 Структура наукового дослідження</p> <p>Елементи наукового дослідження. Формування мети наукового дослідження. Об'єкт і предмет наукового дослідження як категорії наукового пізнання. Основні підходи до проведення наукових досліджень: дисциплінарний, міждисциплінарний, мультидисциплінарний, трансдисциплінарний.</p>                                                                                                                                                                                                                                |
| <p>Тема 3 Методи наукових досліджень</p> <p>Вибір методів дослідження для перевірки гіпотези. Експериментальні та клінічні методи досліджень. Використання спеціальних методів дослідження в експериментальних роботах та клінічних дослідженнях. Особливості формування дослідних груп.</p>                                                                                                                                                                                                                                                                        |
| <p>Тема 4 Критерії оцінки методологічної якості дослідження.</p> <p>Типи наукових даних та методи їх обчислення. Концепції оцінювання результатів наукової діяльності. Основні принципи: перспективність, актуальність та узгодженість із пріоритетними напрямками розвитку (у сфері науки і техніки, інноваційної діяльності), наукова новизна та інноваційна спрямованість, практична цінність, світова інтегрованість. Обробка послідовностей, аналіз зображень, моделювання взаємозв'язків, імовірнісне моделювання, моделювання процесів та графічні дані.</p> |
| <p>Тема 5 Етика наукових медичних досліджень та академічна доброчесність</p> <p>Біоетичні аспекти наукової діяльності науковця. Етичні норми при роботі з різними біологічними об'єктами (культури клітин, мікроорганізми, тварини) та пацієнтами. Порушення академічної доброчесності при виконанні наукових досліджень, види та боротьба з плагіатом. Інструменти контролю дотримання академічної доброчесності. Положення "Рекомендацій про статус наукових працівників". Етичний кодекс українського науковця, лікаря.</p>                                      |
| <p>Тема 6 Наукові дослідження в педіатричній практиці.</p> <p>Особливості залучення дітей до клінічних досліджень, інформована згода батьків (опікунів). Основні принципи збору інформації та клінічних даних в педіатричній практиці, забезпечення конфіденційності.</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                           |
| <p>Тема 7 Основи біобезпеки наукових досліджень.</p> <p>Правила біобезпеки в лабораторіях та правила поводження з біологічним діагностичним матеріалом хворих. Менеджмент лабораторних відходів, "зелені лабораторії", правила утилізації відходів наукових досліджень.</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                         |

|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <p>Тема 8 Основи мікроскопії</p> <p>Види мікроскопічних досліджень: світлооптичні, електронні, флюоресцентні, нові методики високої роздільної здатності. Правила поводження зі світловим мікроскопом. Принципи фотодокументації при мікроскопіюванні.</p>                                                                                                                                                                                                           |
| <p>Тема 9 Основні методи дослідження біологічних тканин: гістологія</p> <p>Правила підготовки зразків до дослідження. Методика і техніка проведення гістологічного дослідження. Значення гістологічного дослідження для діагностичного процесу.</p>                                                                                                                                                                                                                  |
| <p>Тема 10 Основні методи дослідження біологічних тканин: гістохімія</p> <p>Правила підготовки зразків до дослідження. Особливості застосування гістохімічних методик у діагностичному процесі. Практична демонстрація однієї з гістохімічних методик.</p>                                                                                                                                                                                                           |
| <p>Тема 11 Основні методи дослідження біологічних тканин: імуногістохімія.</p> <p>Правила підготовки зразків до дослідження. Правильна фіксація зразків. Виготовлення зрізів. Депарафінізація та демаскування антигенів. Блокада пероксидазної активності тканини. Блокада надлишкових антигенів. Інкубація з первинними та вторинними антитілами. Методи візуалізації результатів. Виготовлення імуногістохімічного мікропрепарата. Оцінка результатів реакції.</p> |
| <p>Тема 12 Основні методи дослідження біологічних зразків: цитологія.</p> <p>Правила підготовки зразків до дослідження. Методика і техніка проведення цитологічного дослідження, необхідне обладнання та реактиви. Діагностичне значення цитологічних методів. Методика і техніка проведення імуноцитохімічного дослідження. Особливості застосування імуноцитохімічних методик у діагностичному процесі.</p>                                                        |
| <p>Тема 13 Загальні уявлення про молекулярно-біологічні методи дослідження.</p> <p>Принцип методу проведення полімеразно-ланцюгової реакції. Принцип методу проведення гібридизації in situ. Показання для проведення молекулярно-цитогенетичних досліджень. Пробопідготовка до молекулярно-біологічних методів.</p>                                                                                                                                                 |
| <p>Тема 14 Статистичні методи у наукових дослідженнях.</p> <p>Поняття правильного і неправильного розподілу даних у досліджуваних вибірках. Способи перевірки розподілу даних. Параметричні та напараметричні методи статистики.</p>                                                                                                                                                                                                                                 |
| <p>Тема 15 Оприлюднення наукових результатів</p> <p>Види оприлюднення наукових даних. Правила підготовки тезів наукового дослідження. Правила підготовки оглядових та дослідницьких статей.</p>                                                                                                                                                                                                                                                                      |
| <p>Тема 16 Фінансування наукових досліджень</p> <p>Пошук грантової та фінансової підтримки. Особливості підготовки запитів для фінансування наукових досліджень. Структура запиту для участі у грантовому конкурсі: загальна інформація.</p>                                                                                                                                                                                                                         |

|                                                                                                                                                     |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Тема 17 Наукова кар'єра в Україні та світі.<br>Система наукових ступенів і звань в Україні та за кордоном. Корисні поради для починаючих науковців. |
| Тема 18 Залік<br>Звіт про індивідуальний науковий проєкт.                                                                                           |

## 5. Очікувані результати навчання навчальної дисципліни

Після успішного вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти зможе:

|     |                                                                                                                                                                                                                                                                              |
|-----|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| РН1 | Здійснювати пошук, відбір та критичний аналіз наукової інформації з фахових літературних джерел, наукометричних баз даних та інших інформаційних ресурсів для вирішення дослідницьких завдань у сфері охорони здоров'я.                                                      |
| РН2 | Вміти розв'язувати проблеми медицини у нових або незнайомих середовищах за наявності неповної або обмеженої інформації з урахуванням аспектів соціальної та етичної відповідальності.                                                                                        |
| РН3 | Використовувати базові статистичні методи аналізу даних для інтерпретації результатів досліджень та формулювання обґрунтованих висновків.                                                                                                                                    |
| РН4 | Готувати та презентувати результати наукових досліджень, чітко й аргументовано представляючи отримані дані фахівцям і широкій аудиторії.                                                                                                                                     |
| РН5 | Здатність здійснювати професійну та науково-дослідну діяльність під час роботи з науковими публікаціями, підготовки тез, доповідей, наукових статей і проєктів, а також ефективно представляти та поширювати результати досліджень у професійному й академічному середовищі. |
| РН6 | Приймати обґрунтовані управлінські та професійні рішення у сфері охорони здоров'я, оцінюючи необхідні ресурси та враховуючи соціальні, економічні й етичні аспекти їх реалізації.                                                                                            |

## 6. Роль навчальної дисципліни у досягненні програмних результатів

Програмні результати навчання, досягнення яких забезпечує навчальна дисципліна.

Для спеціальності 228 Педіатрія:

|      |                                                                                                                                                                                               |
|------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| ПР22 | Зрозуміло і неоднозначно доносити власні знання, висновки та аргументацію з проблем охорони здоров'я та дотичних питань до фахівців і нефаківців, зокрема до осіб, які навчаються.            |
| ПР23 | Управляти робочими процесами у сфері охорони здоров'я, які є складними, непередбачуваними та потребують нових стратегічних підходів, організовувати роботу та професійний розвиток персоналу. |
| ПР24 | Вільно спілкуватися державною та іноземною мовами усно і письмово для обговорення професійної діяльності, досліджень та проєктів.                                                             |
| ПР25 | Приймати ефективні рішення з проблем охорони здоров'я, оцінювати потрібні ресурси, враховувати соціальні, економічні та етичні наслідки.                                                      |

## 7. Роль навчальної дисципліни у досягненні програмних компетентностей

Програмні компетентності, формування яких забезпечує навчальна дисципліна:  
Для спеціальності 228 Педіатрія:

|     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |
|-----|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| ПК1 | ЗК 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |
| ПК2 | ЗК 2. Здатність вчитися, оволодівати сучасними знаннями та застосовувати їх у практичних ситуаціях.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |
| ПК3 | ЗК 3. Знання та розуміння предметної галузі та розуміння професійної діяльності.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |
| ПК4 | ЗК 5. Здатність приймати обґрунтовані рішення; працювати в команді; навички міжособистісної взаємодії.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |
| ПК5 | ЗК 7. Здатність до використання інформаційних і комунікаційних технологій                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |
| ПК6 | ЗК 8. Визначеність і наполегливість щодо поставлених завдань і взятих обов'язків.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |
| ПК7 | ЗК 10. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя. |
| ПК8 | ФК7 7. Здатність до діагностування невідкладних станів.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |
| ПК9 | ФК 19. 19. Здатність до проведення аналізу діяльності лікаря- педіатра, підрозділу, закладу охорони здоров'я, проведення заходів щодо забезпечення якості медичної допомоги і підвищення ефективності використання медичних ресурсів. Здатність до проведення заходів щодо організації та інтеграції надання медичної допомоги дитячому населенню та проведення маркетингу медичних послуг.                             |

## 8. Види навчальних занять

|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>Тема 1. Історія та сутність наукового знання</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |
| <p>Пр1 "Історичні етапи та дефініції наукового дослідження" (денна)</p> <p>Суть і особливості процесу наукового пізнання. Структурні елементи науки: принципи (постулати), проста абстракція (поняття, визначення), категорії, аксіоми, закономірності, закони. Наукова гіпотеза. Методи емпіричного дослідження, методи теоретичного пізнання та загальнологічні методи і прийоми дослідження. Основні поняття про аналіз та синтез інформації, методи абстрагування, ідеалізації, узагальнення та системний підхід. Загальна структура дослідної роботи: 1) формування теми наукового дослідження; 2) формування мети і задач дослідження; 3) теоретичні дослідження; 4) експериментальні або емпіричні дослідження; 5) аналіз і оформлення наукового дослідження; 6) впровадження і ефективність наукового дослідження. Використання загальнологічних методів в медико-біологічних дослідженнях. Вивчення даної теми передбачає теоретичну роботу в навчальній кімнаті, опитування за темою заняття, тестування та практичну роботу в лабораторії Наукового Центру патоморфологічних досліджень.</p> |
| <b>Тема 2. Структура наукового дослідження</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |

|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <p>Пр2 "Структура наукового дослідження" (денна)</p> <p>Елементи наукового дослідження. Формування мети наукового дослідження. Об'єкт і предмет наукового дослідження як категорії наукового пізнання. Основні підходи до проведення наукових досліджень: дисциплінарний, міждисциплінарний, мультидисциплінарний, трансдисциплінарний. Вивчення даної теми передбачає теоретичну роботу в навчальній кімнаті, опитування за темою заняття, тестування та практичну роботу в лабораторії Наукового Центру патоморфологічних досліджень.</p>                                                                                                                                                                                                                                |
| <p><b>Тема 3. Методи наукових досліджень</b></p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |
| <p>Пр3 "Методи наукових досліджень" (денна)</p> <p>Вибір методів дослідження для перевірки гіпотези. Експериментальні та клінічні методи досліджень. Використання спеціальних методів дослідження в експериментальних роботах та клінічних дослідженнях. Особливості формування дослідних груп. Вивчення даної теми передбачає теоретичну роботу в навчальній кімнаті, опитування за темою заняття, тестування та практичну роботу в лабораторії Наукового Центру патоморфологічних досліджень.</p>                                                                                                                                                                                                                                                                        |
| <p><b>Тема 4. Критерії оцінки методологічної якості дослідження.</b></p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |
| <p>Пр4 "Критерії оцінки методологічної якості дослідження." (денна)</p> <p>Типи наукових даних та методи їх обчислення. Концепції оцінювання результатів наукової діяльності. Основні принципи: перспективність, актуальність та узгодженість із пріоритетними напрямками розвитку (у сфері науки і техніки, інноваційної діяльності), наукова новизна та інноваційна спрямованість, практична цінність, світова інтегрованість. Обробка послідовностей, аналіз зображень, моделювання взаємозв'язків, імовірнісне моделювання, моделювання процесів та графічні дані. Вивчення даної теми передбачає теоретичну роботу в навчальній кімнаті, опитування за темою заняття, тестування та практичну роботу в лабораторії Наукового Центру патоморфологічних досліджень.</p> |
| <p><b>Тема 5. Етика наукових медичних досліджень та академічна доброчесність</b></p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |
| <p>Пр5 "Етика наукових медичних досліджень та академічна доброчесність" (денна)</p> <p>Біоетичні аспекти наукової діяльності науковця. Етичні норми при роботі з різними біологічними об'єктами (культури клітин, мікроорганізми, тварини) та пацієнтами. Порушення академічної доброчесності при виконанні наукових досліджень, види та боротьба з плагіатом. Інструменти контролю дотримання академічної доброчесності. Положення "Рекомендацій про статус наукових працівників". Етичний кодекс українського науковця, лікаря. Вивчення даної теми передбачає теоретичну роботу в навчальній кімнаті, опитування за темою заняття, тестування та практичну роботу в лабораторії Наукового Центру патоморфологічних досліджень.</p>                                      |
| <p><b>Тема 6. Наукові дослідження в педіатричній практиці.</b></p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |
| <p>Пр6 "Наукові дослідження в педіатричній практиці." (денна)</p> <p>Особливості залучення дітей до клінічних досліджень, інформована згода батьків (опікунів). Основні принципи збору інформації та клінічних даних в педіатричній практиці, забезпечення конфіденційності. Вивчення даної теми передбачає теоретичну роботу в навчальній кімнаті, опитування за темою заняття, тестування та практичну роботу в лабораторії Наукового Центру патоморфологічних досліджень.</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                           |

|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>Тема 7. Основи біобезпеки наукових досліджень.</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |
| <p>Пр7 "Основи біобезпеки наукових досліджень." (денна)</p> <p>Правила біобезпеки в лабораторіях та правила поводження з біологічним діагностичним матеріалом хворих. Менеджмент лабораторних відходів, "зелені лабораторії", правила утилізації відходів наукових досліджень. Вивчення даної теми передбачає теоретичну роботу в навчальній кімнаті, опитування за темою заняття, тестування та практичну роботу в лабораторії Наукового Центру патоморфологічних досліджень.</p>                                                                                                                                                                                          |
| <b>Тема 8. Основи мікроскопії</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |
| <p>Пр8 "Основи мікроскопії" (денна)</p> <p>Види мікроскопічних досліджень: світлооптичні, електронні, флюоресцентні, нові методики високої роздільної здатності. Правила поводження зі світловим мікроскопом. Принципи фотодокументації при мікроскопіюванні. Вивчення даної теми передбачає теоретичну роботу в навчальній кімнаті, опитування за темою заняття, тестування та практичну роботу в лабораторії Наукового Центру патоморфологічних досліджень.</p>                                                                                                                                                                                                           |
| <b>Тема 9. Основні методи дослідження біологічних тканин: гістологія</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |
| <p>Пр9 "Основні методи дослідження біологічних тканин: гістологія" (денна)</p> <p>Правила підготовки зразків до дослідження. Методика і техніка проведення гістологічного дослідження. Значення гістологічного дослідження для діагностичного процесу. Вивчення даної теми передбачає теоретичну роботу в навчальній кімнаті, опитування за темою заняття, тестування та практичну роботу в патологоанатомічному відділенні ОКЗ СОКЛ (згідно угоди про співробітництво між лікувальним закладом та університетом) та лабораторії Наукового Центру патоморфологічних досліджень.</p>                                                                                         |
| <b>Тема 10. Основні методи дослідження біологічних тканин: гістохімія</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |
| <p>Пр10 "Основні методи дослідження біологічних тканин: гістохімія" (денна)</p> <p>Правила підготовки зразків до дослідження. Особливості застосування гістохімічних методик у діагностичному процесі. Практична демонстрація однієї з гістохімічних методик. Вивчення даної теми передбачає теоретичну роботу в навчальній кімнаті, опитування за темою заняття, тестування та практичну роботу в лабораторії Наукового Центру патоморфологічних досліджень.</p>                                                                                                                                                                                                           |
| <b>Тема 11. Основні методи дослідження біологічних тканин: імуногістохімія.</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |
| <p>Пр11 "Основні методи дослідження біологічних тканин: імуногістохімія." (денна)</p> <p>Правила підготовки зразків до дослідження. Правильна фіксація зразків. Виготовлення зрізів. Депарафінізація та демаскування антигенів. Блокада пероксидазної активності тканини. Блокада надлишкових антигенів. Інкубація з первинними та вторинними антитілами. Методи візуалізації результатів. Виготовлення імуногістохімічного мікропрепарата. Оцінка результатів реакції. Вивчення даної теми передбачає теоретичну роботу в навчальній кімнаті, опитування за темою заняття, тестування та практичну роботу в лабораторії Наукового Центру патоморфологічних досліджень.</p> |
| <b>Тема 12. Основні методи дослідження біологічних зразків: цитологія.</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |

|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <p>Пр12 "Основні методи дослідження біологічних зразків: цитологія." (денна)</p> <p>Правила підготовки зразків до дослідження. Методика і техніка проведення цитологічного дослідження, необхідне обладнання та реактиви. Діагностичне значення цитологічних методів. Методика і техніка проведення імуноцитохімічного дослідження. Особливості застосування імуноцитохімічних методик у діагностичному процесі. Вивчення даної теми передбачає теоретичну роботу в навчальній кімнаті, опитування за темою заняття, тестування та практичну роботу в патологоанатомічному відділенні ОКЗ СОКЛ (згідно угоди про співробітництво між лікувальним закладом та університетом) та лабораторії Наукового Центру патоморфологічних досліджень.</p> |
| <p><b>Тема 13. Загальні уявлення про молекулярно-біологічні методи дослідження.</b></p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |
| <p>Пр13 "Загальні уявлення про молекулярно-біологічні методи дослідження." (денна)</p> <p>Принцип методу проведення полімеразно-ланцюгової реакції. Принцип методу проведення гібридизації <i>in situ</i>. Показання для проведення молекулярно-цитогенетичних досліджень. Пробопідготовка до молекулярно-біологічних методів. Вивчення даної теми передбачає теоретичну роботу в навчальній кімнаті, опитування за темою заняття, тестування та практичну роботу в лабораторії Наукового Центру патоморфологічних досліджень.</p>                                                                                                                                                                                                            |
| <p><b>Тема 14. Статистичні методи у наукових дослідженнях.</b></p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |
| <p>Пр14 "Статистичні методи у наукових дослідженнях." (денна)</p> <p>Поняття правильного і неправильного розподілу даних у досліджуваних вибірках. Способи перевірки розподілу даних. Параметричні та непараметричні методи статистики. Вивчення даної теми передбачає теоретичну роботу в навчальній кімнаті, опитування за темою заняття, тестування та практичну роботу в лабораторії Наукового Центру патоморфологічних досліджень.</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |
| <p><b>Тема 15. Оприлюднення наукових результатів</b></p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |
| <p>Пр15 "Оприлюднення наукових результатів" (денна)</p> <p>Види оприлюднення наукових даних. Правила підготовки тезів наукового дослідження. Правила підготовки оглядових та дослідницьких статей. Вивчення даної теми передбачає теоретичну роботу в навчальній кімнаті, опитування за темою заняття та тестування.</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |
| <p><b>Тема 16. Фінансування наукових досліджень</b></p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |
| <p>Пр16 "Фінансування наукових досліджень" (денна)</p> <p>Пошук грантової та фінансової підтримки. Особливості підготовки запитів для фінансування наукових досліджень. Структура запиту для участі у грантовому конкурсі: загальна інформація. Вивчення даної теми передбачає теоретичну роботу в навчальній кімнаті, опитування за темою заняття та тестування.</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |
| <p><b>Тема 17. Наукова кар'єра в Україні та світі.</b></p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |
| <p>Пр17 "Наукова кар'єра в Україні та світі." (денна)</p> <p>Система наукових ступенів і звань в Україні та за кордоном. Корисні поради для починаючих науковців. Вивчення даної теми передбачає теоретичну роботу в навчальній кімнаті, опитування за темою заняття та тестування.</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |

|                                                                                  |
|----------------------------------------------------------------------------------|
| <b>Тема 18. Залік</b>                                                            |
| Пр18 "Диференційований залік" (денна)<br>Звіт про індивідуальний науковий проєкт |

## 9. Стратегія викладання та навчання

### 9.1 Методи викладання та навчання

Дисципліна передбачає навчання через:

|     |                                     |
|-----|-------------------------------------|
| МН1 | Практикоорієнтоване навчання        |
| МН2 | Командно-орієнтоване навчання (TBL) |
| МН3 | Навчання на основі досліджень (RBL) |
| МН4 | Самостійне навчання                 |
| МН5 | Проектне навчання                   |

Практично-орієнтоване навчання зорієнтоване на формування дослідницьких умінь, достатніх для проведення наукових і прикладних досліджень на рівні світових досягнень (РН 1). Навчання на основі досліджень спрямоване на формування нових знань та навичок, та вміння використовувати набуті знання в практичній діяльності (РН 2,3). Командно-орієнтоване навчання спрямоване на вирішення конкретних завдань, стимулює навички критичного мислення та вирішення проблем за обмежений час (РН 2,3). Проектне навчання є методом активного проблемно-ситуаційного аналізу спрямованого на розвиток навичок формування практичних рішень, алгоритмів розв'язання поставленої задачі (РН 4,5). Самонавчання у віддалених системах розвиває навички організовувати пошук, самостійний відбір, якісну обробку інформації з різних джерел (РН 2,3,4).

### 9.2 Види навчальної діяльності

|     |                                          |
|-----|------------------------------------------|
| НД1 | Підготовка до практичних занять          |
| НД2 | Виконання групового практичного завдання |
| НД3 | Індивідуальний дослідницький проєкт      |
| НД4 | Підготовка до поточного контролю         |
| НД5 | Навчання на основі досліджень            |

## 10. Методи та критерії оцінювання

### 10.1. Критерії оцінювання

| Визначення                                            | Чотирибальна національна шкала оцінювання | Рейтингова бальна шкала оцінювання |
|-------------------------------------------------------|-------------------------------------------|------------------------------------|
| Відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок | 5 (відмінно)                              | $170 \leq RD \leq 200$             |
| Вище середнього рівня з кількома помилками            | 4 (добре)                                 | $164 \leq RD < 169$                |

|                                                          |                  |                     |
|----------------------------------------------------------|------------------|---------------------|
| В загальному правильна робота з певною кількістю помилок | 4 (добре)        | $140 \leq RD < 163$ |
| Непогано, але зі значною кількістю недоліків             | 3 (задовільно)   | $127 \leq RD < 139$ |
| Виконання задовольняє мінімальні критерії                | 3 (задовільно)   | $120 \leq RD < 126$ |
| Можливе повторне складання                               | 2 (незадовільно) | $70 \leq RD < 119$  |
| Необхідний повторний курс з навчальної дисципліни        | 2 (незадовільно) | $0 \leq RD < 69$    |

## 10.2 Методи поточного формативного оцінювання

|                                                                     | Характеристика                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      | Дедлайн, тижні                                                      | Зворотний зв'язок                                                                                                                                                                    |
|---------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| МФО1<br>Діагностичне тестування                                     | Впровадження тесту як інструменту вимірювання навчальних досягнень студентів і ефективності навчального процесу, яке спрямоване на виявлення прогалини в знаннях, вміннях та/або навичках здобувачів освіти, та забезпечення усунення ними відповідних недоліків при їх підготовці. Впровадження тесту як інструменту вимірювання навчальних досягнень абітурієнтів і ефективності навчального процесу, яке спрямоване на виявлення прогалини в знаннях, вміннях та/або навичках здобувачів освіти, та забезпечення | Написання протягом циклу відповідно до календарно-тематичного плану | Максимальна кількість балів за тестування - 10 балів за умови отримання 100% правильних відповідей. Мінімальний бал успішного складання тестів - 6 балів (60% правильних відповідей) |
| МФО2<br>Опитування та усні коментарі викладача за його результатами | Надає можливість виявити стан набутого студентами досвіду навчальної діяльності відповідно до поставлених цілей, з'ясувати передумови стану сформованості отриманих результатів, причини виникнення утруднень, скоригувати процес навчання, відстежити динаміку формування результатів навчання та спрогнозувати їх розвиток.                                                                                                                                                                                       | Протягом усього періоду вивчення дисципліни                         | За отриманими даними про результати навчання, на основі їх аналізу пропонується визначати оцінку як показник досягнень навчальної діяльності здобувачів                              |

|                                                                                                         |                                                                                                                                                                                                                                                                                            |                                                                     |                                                                                                                                         |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| МФО3<br>Перевірка та оцінювання письмових завдань                                                       | Оцінювання практичної роботи з врахуванням самостійності, дотримання алгоритму, правильності, повноти, усвідомленості.                                                                                                                                                                     | Написання протягом циклу відповідно до календарно-тематичного плану | Зворотний зв'язок спрямований на підтримку самостійної роботи здобувачів, виявлення недоліків та оцінку рівня набутих теоретичних знань |
| МФО4<br>Взаємооцінювання (peer assessment)                                                              | Оцінювання здобувачами результатів роботи один одного. Партнерська взаємодія, спрямована на покращення результатів навчальної діяльності за рахунок порівняння власного поточного рівня успішності із попередніми показниками. Забезпечує можливість аналізу власної освітньої діяльності. | Протягом усього періоду вивчення дисципліни                         | Корегування спільно зі здобувачами підходів до навчання з урахуванням результатів оцінювання                                            |
| МФО5<br>Надання зворотного зв'язку про результати перевірки виконання індивідуальних завдань здобувачем | Оцінювання практичної роботи з врахуванням самостійності, дотримання алгоритму, правильності, повноти, усвідомленості.                                                                                                                                                                     | Протягом циклу відповідно до календарно-тематичного плану           | Зворотний зв'язок спрямований на підтримку самостійної роботи здобувачів, виявлення недоліків та оцінку рівня набутих теоретичних знань |

### 10.3 Методи підсумкового сумативного оцінювання

|                                | Характеристика         | Дедлайн, тижні              | Зворотний зв'язок                                                                                       |
|--------------------------------|------------------------|-----------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| МСО1<br>Диференційований залік | Диференційований залік | У кінці вивчення дисципліни | Студент може отримати максимально 80 балів. Мінімальна кількість балів для успішного захисту - 48 балів |

|                                                                                |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |                                                   |                                                                                                                                       |
|--------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| МСО2<br>Поточне оцінювання<br>рівня теоретичної<br>підготовки                  | Включає в себе усне<br>опитування, вирішення<br>клінічних індивідуальних<br>та групових кейсів,<br>поточне тестування.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 | Протягом усього<br>періоду вивчення<br>дисципліни | Проводиться<br>на кожному<br>занятті<br>результат<br>виконання<br>НД впливає<br>на<br>комплексну<br>оцінку за<br>практичне<br>заняття |
| МСО3<br>Виконання<br>практичного кейсу<br>(підготовка,<br>презентація, захист) | Оцінка закріплених знань,<br>реалізації й формування<br>навичок та вмінь у<br>конкретній ситуації,<br>змодельованій за<br>допомогою словесного<br>опису чи інших засобів<br>навчання, і сприяє<br>процесу пізнання через<br>спостереження та<br>сприймання.<br>Визначається вміння<br>здобувача аналізувати<br>отриману інформацію,<br>синтезувати та<br>генерувати ідеї щодо<br>вирішення поставленої<br>проблеми на підставі<br>наявних теоретичних<br>знань та практичних<br>умінь. | Відповідно до<br>календарно-тематичного<br>плану  | Студент може<br>отримати<br>максимально<br>15 балів.<br>Мінімальна<br>кількість<br>балів для<br>успішного<br>захисту - 8<br>балів     |
| МСО4<br>Виконання<br>ситуативних вправ<br>(підготовка,<br>презентація, захист) | Оцінка правильного і<br>логічного мислення,<br>розвитку вміння<br>спостерігати й<br>аналізувати проблеми, які<br>впливають із певної<br>професійної діяльності.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        | Відповідно до<br>календарно-тематичного<br>плану  | Студент може<br>отримати<br>максимально<br>10 балів.<br>Мінімальна<br>кількість<br>балів для<br>успішного<br>захисту - 6<br>балів     |

|                                                                                           |                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |                                                  |                                                                                                                                   |
|-------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| МСО5<br>Виконання<br>пошуково-дослідного<br>завдання (підготовка,<br>презентація, захист) | Закріплення теоретичних<br>знань та практичних<br>навичок з даного<br>навчального курсу і<br>розвиток у студентів<br>навичок практичного<br>вирішення конкретних<br>завдань. Студенти<br>залучаються до<br>дослідницької діяльності<br>та мають можливість<br>презентувати результати<br>власних досліджень. | Відповідно до<br>календарно-тематичного<br>плану | Студент може<br>отримати<br>максимально<br>15 балів.<br>Мінімальна<br>кількість<br>балів для<br>успішного<br>захисту - 8<br>балів |
|-------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|

Контрольні заходи:

|                                                                                |  | Максимальна<br>кількість<br>балів | Можливість<br>перескладання<br>з метою<br>підвищення<br>оцінки |
|--------------------------------------------------------------------------------|--|-----------------------------------|----------------------------------------------------------------|
| <b>Перший семестр вивчення</b>                                                 |  | <b>200 балів</b>                  |                                                                |
| МСО1. Диференційований залік                                                   |  | <b>80</b>                         |                                                                |
|                                                                                |  | 80                                | Так                                                            |
| МСО2. Поточне оцінювання рівня теоретичної підготовки                          |  | <b>80</b>                         |                                                                |
|                                                                                |  | 80                                | Так                                                            |
| МСО3. Виконання практичного кейсу (підготовка, презентація, захист)            |  | <b>15</b>                         |                                                                |
|                                                                                |  | 15                                | Так                                                            |
| МСО4. Виконання ситуативних вправ (підготовка, презентація, захист)            |  | <b>10</b>                         |                                                                |
|                                                                                |  | 10                                | Так                                                            |
| МСО5. Виконання пошуково-дослідного завдання (підготовка, презентація, захист) |  | <b>15</b>                         |                                                                |
|                                                                                |  | 15                                | Так                                                            |

Оцінка з дисципліни визначається як сума балів за поточну навчальну діяльність (не менше 72) та балів за підсумковий модульний контроль (не менше 48). Кількість балів студента вираховується за формулою: помножити на середнє арифметичне та поділити на 5. Підсумковий модульний контроль проводиться наприкінці вивчення дисципліни у формі заліку, при цьому оцінці "5" відповідає 80 балів, "4" - 64 бали, "3" -48 балів, "2" - 0 балів. У випадку незадовільного результату за підсумковий модульний контроль здобувач має право перескласти залік. Здобувачі, які не з'явилися на залік без поважної причини вважаються такими, що отримали незадовільну оцінку. Відмова здобувача виконувати підсумкове модульне завдання атестується як незадовільна відповідь.

## 11. Ресурсне забезпечення навчальної дисципліни

## 11.1 Засоби навчання

|     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |
|-----|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| ЗН1 | Бібліотечні фонди                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |
| ЗН2 | Лабораторне обладнання (хімічне, фізичне, медичне, матеріали та препарати тощо)                                                                                                                                                                                                                                                |
| ЗН3 | Комп'ютери, комп'ютерні системи та мережи                                                                                                                                                                                                                                                                                      |
| ЗН4 | Мультимедіа, відео- і звуковідтворювальна, проєкційна апаратура (проєктори, екрани, смартдошки)                                                                                                                                                                                                                                |
| ЗН5 | Медичні споруди/приміщення та обладнання (Центр колективного користування науковим обладнанням Медичного інституту «Центр біомедичних досліджень», Університетська клініка СумДУ, Центр колективного користування науковим обладнанням «Лабораторія матеріалознавства геліоенергетичних, сенсорних та нанoeлектронних систем») |

## 11.2 Інформаційне та навчально-методичне забезпечення

| Основна література   |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |
|----------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 1                    | Основи наукових досліджень. Курс лекцій. [Електронний ресурс]: навч. посіб. / О. Б. Шарпан (уклад.); КПІ ім. Ігоря Сікорського. — Електронні текстові дані (1 файл 348 Кбайт, 4.58 авт. аркушів). — Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2023. — 89 с                                                                                                  |
| 2                    | Самсонов В.В., Сільвестров А.М., Тачиніна О.М. Методологія наукових досліджень та приклади її використання: Навч. посібник. К.:НУХТ, 2022. – 385 с.                                                                                                                                                                                                |
| 3                    | Topical Issues of Biosafety and Biosecurity [Електронний ресурс] : lecture course for stud. of spec. 222 “Medicine”, 221 “Dentistry”, 229 “Public health” of full-time course of studies / V. M. Holubnycha. — Sumy : Sumy State University, 2023. — 76 p.                                                                                         |
| Допоміжна література |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |
| 1                    | Savchenko T, Lakhtaryna R, Denysenko A, Dovbysh A, Coupland SE, Moskalenko R. An Information-Extreme Algorithm for Universal Nuclear Feature-Driven Automated Classification of Breast Cancer Cells. <i>Diagnostics</i> . 2025; 15(11):1389. <a href="https://doi.org/10.3390/diagnostics15111389">https://doi.org/10.3390/diagnostics15111389</a> |
| 2                    | Варенюк І.М., Держинський М.Е. Методи цито-гістологічної діагностики: навчальний посібник.– Київ: Інтерсервіс, 2019.– 256 с                                                                                                                                                                                                                        |
| 3                    | R. Chyzhma, A. Piddubnyi, A. Romaniuk, R. Moskalenko, Case report: Metastasis of Merkel cell carcinoma in the small intestine. <i>Pathology - Research and Practice</i> . 248 (2023) 154594. <a href="https://doi.org/10.1016/j.prp.2023.154594">https://doi.org/10.1016/j.prp.2023.154594</a>                                                     |
| 4                    | Morphological and Crystal Chemical Characteristics of Gallbladder Biomineralization / R.A. Moskalenko, S.M. Danilchenko, A.M. Piddubnyi et al. // <i>Acta facultatis medicae Naissensis</i> . – 2020. – №37. – С. 139–148.                                                                                                                         |

|                                         |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |
|-----------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 5                                       | Kurochkin A, Moskalenko R. Diagnostic value of lymph node calcification in thyroid cancer. Theoretical and practical aspects of the development of modern scientific research: monograph / ed. Anita Jankovska. Riga : Izdevniecība "Baltija Publishing", 2022. P. 194–212. DOI: <a href="https://doi.org/10.30525/978-9934-26-195-4-23">https://doi.org/10.30525/978-9934-26-195-4-23</a>                                                                 |
| 6                                       | Denysenko A, Danilchenko S, Stepanenko A, Chivanov V, Moskalenko R. A Comprehensive Study of Meningioma Biomineralization: Morphological, Crystallographic, and Immunohistochemical Aspects. Microscopy and microanalysis : the official journal of Microscopy Society of America, Microbeam Analysis Society, Microscopical Society of Canada. 2024; 30(2):392–400. <a href="https://doi.org/10.1093/mam/ozae020">https://doi.org/10.1093/mam/ozae020</a> |
| 7                                       | Butsyk A, Varava Y, Moskalenko R, Husak Y, Piddubnyi A, Denysenko A, Korniienko V, Ramanaviciute A, Banasiuk R, Pogorielov M, Ramanavicius A, Korniienko V. Copper Nanoparticle Loaded Electrospun Patches for Infected Wound Treatment: From Development to In-Vivo Application. Polymers. 2024; 16(19):2733. <a href="https://doi.org/10.3390/polym16192733">https://doi.org/10.3390/polym16192733</a>                                                   |
| <b>Інформаційні ресурси в Інтернеті</b> |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |
| 1                                       | <a href="https://www.abcam.com/tag/ihc%20protocols">https://www.abcam.com/tag/ihc%20protocols</a>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |
| 2                                       | <a href="https://www.sigmaaldrich.com/technical-documents/protocols/biology/immunohistochemistry-protocol.htm">https://www.sigmaaldrich.com/technical-documents/protocols/biology/immunohistochemistry-protocol.htm</a>                                                                                                                                                                                                                                    |
| 3                                       | <a href="http://www.philsci.univ.kiev.ua/biblio/Phil-science.pdf">http://www.philsci.univ.kiev.ua/biblio/Phil-science.pdf</a>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |
| 4                                       | <a href="https://www.eur.nl/en/media/2020-12-original-dilemma-card-game">https://www.eur.nl/en/media/2020-12-original-dilemma-card-game</a>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |
| 5                                       | <a href="https://europass.europa.eu/en/create-europass-cv">https://europass.europa.eu/en/create-europass-cv</a>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |
| 6                                       | <a href="https://youth.europa.eu/go-abroad/working/how-write-good-cv-and-motivation-letter_en">https://youth.europa.eu/go-abroad/working/how-write-good-cv-and-motivation-letter_en</a>                                                                                                                                                                                                                                                                    |